Poczta opłacona ryczałtem.

# BIULETYN KOWIEŃSKI
## WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Nr. Wilno, dnia 4 kwietnia 1930 roku. 257.

# Treść numeru:

III.ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ
I ŻYCIE SPOŁECZNE.



IV.-V. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.



-----oooO§Oooo-----

oo§oo

ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ
I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"L i e t u v o s A i d a s" o s e j m i e.

"Lietuvos Aidas" Nr.76 z dn.2.IV.1930 r.Art.p.t."Przykłady zagranicy". Streszczenie:

Najczęstszym wypadkiem politycznym w wielu państwach jest przesilenie rządowe. Prawie w każdym numerze pisma spodziewamy się znaleść wiadomość o przesileniu rządowem w tem czy innem państwie, albo przynajmniej - niebezpieczeństwie przesilenia. Przed miesiącem parlament dwukrotnie obalił rządy Tardieu i Chautemps. W ostatnim tygodniu bezsilny sejm polski obalił jednak rząd Bartla. I dopiero Sławek, który się z sejmem nie liczył, zlikwidował przesilenie. W Niemczech dr.Bruening, po przesileniu rządowem, wywołanem wystąpieniem frakcji socjaldemokratycznej z parlamentu, utworzył nowy rząd, który nie ma zamiaru liczyć się z parlamentem. W Łotwie mają się odbyć wybory prezydenta, ponieważ zaś zależą one od kombinacyj partyj sejmowych, trudno zgadnąć, kto zostanie prezydentem. Słowem, nikt nie może z poza kulis partyj sejmowych dojrzeć, kto zostanie wybrany prezydentem. Podobne położenie niektórym sferom łotewskim niebardzo się podoba i na ustrój polityczny Litwy patrzą one jako na wzór. Ostatnio zaczęto mówić o przesileniu rządu fińskiego.

Wszystkie te przykłady są wzięte z życia zagranicy. Czego one dowodzą i jakie myśli nasuwają?

Przedewszystkiem widzimy, że nieobecność w Litwie wszechmocnego, złożonego z dziewięciu frakcyj sejmu, bynajmniej nie jest ozemś bardzo złem. Ileż przesileń rządowych przeżyłaby Litwa, mając taki sejm, ileż razy wszechmocny, lecz nieodpowiedzialny sejm miałby sposobność zbłądzić. Pewna osoba, która brała udział w posiedzeniu sejmowem w Rydze, z oburzeniem opowiadała, jak jeden z posłów na sejm przy rozważaniu budżetu łotewskiego dwie godziny mówił tylko o Hendersonie i chwalił jego politykę. Po nim przemawiał drugi poseł, który długo ganił Hendersona i jego politykę. I to się nazywa, że sejm republikański rozważa budżet swego państwa. Nie inaczej byłoby i u nas, gdyby się zebrał taki sejm, jaki był w latach 1920 - 1926. Pamiętamy, że w okresie sejmowym nawet włościanie oburzali się, słysząc w sejmie przemówienia bez treści, niekiedy nawet bardzo nieładne, za które posłowie brali pensję ze skarbu państwa. Coprawda, nowa konstytucja naszego państwa przewiduje inny sejm, niż ten, który był w okresie t.zw. demokracji. Należy się spodziewać, że sejm wyraźniej określonemi swemi funkcjami i bardziej ograniczonemi prawami będzie mógł być bardziej produkcyjny i nie będzie miał okazji myśleć tylko o obaleniu rządu. Wszelako przykłady zagranicy dotychczas wskazują, że sejm albo parlament bynajmniej nie jest politycznem zbawieniem kraju.-

"L i e t u v o s Ž i n i o s" o e k s p a n s j i J e z u i t ó w w L i t w i e.

"Lietuvos Žinios" Nr.76 z dn.2.IV.1930 r.Art.p.t."Dekret Generała Jezuitów Ledóchowskiego". Streszczenie:

W tym samym dniu, gdy telegraf przyniósł wiadomość o genjalnym wynalazku Marconi'ego, dowiedzieliśmy się o jeszcze jednej sensacji z Włoch. Wynalazcą był tu jednak nie Marconi, lecz generał Jezuitów Ledóchowski. "Rytas" w Nr.78 podał: "25-go marca uroczyście ogłoszono dekret generała Jezuitów kolegjum kowieńskiego T.Ledóchowskiego, na mocy którego tworzy się nową litewską prowincję Towarzystwa Jezusowego. Czcigodny generał z istniejących i przyszłych

domów Towarzystwa Jezusowego stworzy oddzielną prowincję zakonu. Będzie się ona nazywała prowincją litewską".

Otrzymaliśmy więc wesołą wiadomość. Staliśmy się jakgdyby kolonją zakonu Jezuitów, gdyż tak zadecydował generał Ledóchowski. Rzecz zrozumiała, że niedługo trzeba będzie czekać owoców tego posunięcia Rzymu. Transportowanie Jezuitów i różnych zakonników do Litwy będzie się odbywało na szeroką skalę i w przyśpieszonem tempie. My będziemy jechali do Brazylji i Argentyny "łapać djabłów" w bagnach, a ze wszystkich zakątków świata do "prowincji litewskiej" będą ciągnęli różni "ojcowie,", "bracia" i "siostry" i zakładali swe "domy", w których będą mieli dowoli wszystkiego doczesnego.

Widzimy już, że Jezuici usiłują zagarnąć w swe ręce oświatę i wychowanie młodzieży. Na tem jednak nie ograniczą oni swej działalności. Jak wiadomo, celem Jezuitów jest posiadanie wpływu we wszystkich dziedzinach życia państwowego i społecznego, aby pewne upatrzone przez nich kraje stały się pod każdym względem prowincją Rzymu. Oprócz szkół, Jezuici niemało uwagi zwracają na szpitale, na instytucje dobroczynne i nawet na spółdzielczość. Zakon ich zawsze przygotowuje różnych "speców", którzy nadają się do rozmaitych spraw. To też nasze drzemiące społeczeństwo powinnoby się obejrzeć, co się dzieje naokoło dzięki konkordatowi.

Generał Jezuitów, Ledóchowski, w roku Witoldowym przyłączył "litewską prowincję" do rzymskiej "metropolji". Prezent to na czasie.-

M e m o r j a ł l u d o w c ó w d o p r e m j e r a T u b e l i s a . W dniu 31 marca delegacja ludowców odwiedziła Tubelisa i wręczyła mu memorjał o sytuacji gospodarki rolnej w Litwie północnej. Memorjał wskazuje, iż w związku z nieurodzajem, jaki dotknął tę połać kraju, włościanie są obarczeni długami i znajdują się w ręku lichwiarzy, którym płacą do 72 % za pożyczki. Zapomogę, jaką przyznał rząd poszkodowanym rolnikom, nie jest dostateczna. Włościanom wypadłoby sprzedać trzykrotną ilość zboża, jaką sprzedają corocznie, aby móc pokryć swe długi. Memorjał żąda przyznania zadłużonym włościanom długoterminowych kredytów i podjęcia zarządzeń przeciwko licytacji ich gospodarstw.-

D o k o ł a w y b o r ó w d o s e j m u . "Idische Stimme" podaje, iż w czasie ostatnim obiegają pogłoski, iż koła miarodajne szykują się do opracowania projektu ustawy o wyborach do sejmu. Jak wiadomo, nowa konstytucja ustaliła kilka nowych zasad działalności sejmu. Wprawdzie została zachowana zasada swobodnych i tajnych wyborów. Przewidziano natomiast, iż sejm powinien odbywać dwie sesje rocznie: we wrześniu i w lutym i że każda sesja nie ma trwać dłużej, jak trzy miesiące. Kompetencja sejmu ma być bardzo ograniczona. Konstytucja przewiduje, iż ma być wydana ustawa o zmianie trybu wyborów. Jak obiegają pogłoski, koła rządowe uznały konieczność opracowania takiej ustawy już obecnie. Następnie "Idische Stimme" zauważa: "Art.41 konstytucji ustala, iż poseł na sejm nie może się zajmować jakąkolwiek pracą, która nie licuje z jego poselskiemi obowiązkami. Jakie mają być zatrudnienia, nielicujące z godnością poselską, ustali specjalna ustawa. Charakterystycznem jest, iż nowy projekt ustawy o stanie adwokackim zawiera punkt, stanowiący, iż adwokaci nie mogą być posłami na sejm. W ten sposób wielu polityków i przywódców stronnictw w byłym sejmie, zajmujących się adwokaturą, zostanie pozbawionych możliwości wystawienia swej kandydatury podczas wyborów do przyszłego sejmu.-

O b n i ż e n i e s t o p y d y s k o n t o w e j . W związku z polepszeniem konjunktury na międzynarodowym rynku pieniężnym, Bank Litewski uchwalił obniżyć stopę dyskontową jeszcze o 1 % .-

T r z e c i a b a ł t y c k a k o n f e r e n c j a g o s p o d a r c z a . Jak podaje "Memeler Dampfboot", partja narodowców postanowiła w czasie wystawy rolniczo-przemysłowej zwołać w Kownie trzecią bałtycką konferencję gospodarczą.-

**Przymusowe nauczanie początkowe w Litwie.** Ministerstwo Oświaty w roku ubiegłym z rozmaitych powodów powstrzymało się od ogłoszenia przymusowego nauczania początkowego. W roku bieżącym znów się zaczyna wprowadzać przymusowe nauczanie. Uchwalono już z dniem 1 listopada wprowadzić przymusowe nauczanie początkowe w gminie Kretyngowskiej.-

**Emigracja w 1929 roku.** Pod względem narodowościowym, emigracja z Litwy w roku ubiegłym, przedstawiała się, jak następuje: Stany Zjednoczone: 418 Litwinów, 286 Żydów, 16 Niemców, 3 Polaków, 1 Rosjanin, 2 - innej narodowości. Pozatem wyjechało do Stanów Zjednoczonych z Litwy 241 obcokrajowców. Argentyna: 5.569 Litwinów, 329 Żydów, 65 Niemców, 61 Rosjan i 39 Polaków. Brazylja: 3.970 Litwinów, 528 Rosjan, 145 Żydów, Kanada: 1.033 Litwinów, 189 Żydów i 114 Niemców. Urugwaj: 903 Litwinów, 387 Żydów. Afryka Południowa: 829 Żydów i 7 Litwinów. Ogółem pod względem narodowościowym stan zeszłorocznej emigracji jest następujący: Litwini - 75,2 %, Żydzi - 17,7 %, Rosjanie - 2,7 %, Niemcy - 1,8 %, obcokrajowcy - 1,2 %.-

**Dokoła zmniejszenia podatku od nieruchomości.** Związek właścicieli domów zwrócił się niedawno do Ministerstwa Skarbu z prośbą o zmniejszenie podatku od nieruchomości o 25 %. Celem pokrycia wydatków, związanych z przeprowadzeniem kanalizacji, wodociągu i ewentualnie ogrzewania centralnego. Jak donoszą, Inspekcja Podatkowa przychyliła się do prośby właścicieli domów.-

**Początek spławu lasu.** W tych dniach ma się rozpocząć spław lasu na Niemnie i Wilji.-

**Złagodzenie ustroju więziennego.** Gabinet Ministrów rozważa nową ustawę o więzieniach. Nowa ustawa przewiduje złagodzenie ustroju więziennego dla skazanych na niewielkie terminy przestępców politycznych i kryminalnych.-

**Budownictwo w roku ubiegłym.** Ministerstwo Spraw Wewnętrznych opracowało już statystykę budownictwa za rok 1929. Ogółem zbudowano: kościołów i innych domów modlitwy - 17, gmachów użytku społecznego - 32, budynków przedsiębiorstw - 160, domów mieszkalnych w miastach i miasteczkach - 1.466, zabudowań gospodarczych - 1.097, domów mieszkalnych na wsi - 5.116, zabudowań gospodarczych - 8.947, mostów - 1.126 drewnianych i 2.732 betonowych. Zbudowano 8 nowych przytułków-, 11 klinik i 24 rzeźnie. Pozatem zostało naprawionych 253 szkół miejskich i 48 rządowych. Wartość zbudowanych budynków prywatnych oszacowana jest na sumę 65 milj. litów.-

**Konferencja chrześćjańskich demokratów.** "Lietuvos Zinios" podają z wiarogodnych źródeł, iż chrześćjańscy demokraci zwołają w maju r.b. konferencję swojej partji.-

**Doroczne zebranie Towarzystwa litewsko-ukraińskiego.** W końcu marca r.b. odbyło się w Kownie doroczne zebranie Towarzystwa litewsko-ukraińskiego. Obradom przewodniczył p. Łapinas. Ze sprawozdaniem zarządz Towarzystwa wystąpił prof. Piriwszka, prezes T-wa. Jak i w latach ubiegłych, Towarzystwo rozwijało propagandę zbliżenia litewsko-ukraińskiego zapomocą prasy, radjo i słowa. Nadto urządzono obchód poety ukraińskiego Szewczenki, parę koncertów muzyki ukraińskiej i t.b. W roku bieżącym obchód Szewczenki odbędzie się 5-go kwietnia.-

**Rozmowy telefoniczne z Moskwą i Leningradem.** Z dniem 1 kwietnia z Moskwą i Leningradem zostały wprowadzone wszelkiego rodzaju rozmowy telefoniczne.-

## IV.-V. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOSCI NARODOWYCH.

### Z życia organizacyj polskich w Litwie.

#### Doroczne zebranie Polskiego Towarzystwa Dobroczynności.

W dniu 30 marca odbyło się w Kownie doroczne zgromadzenie członków Polskiego Rz.-Katolickiego Towarzystwa Dobroczynności w Kownie. Jak się okazało ze słów członków zarządu, działalność towarzystwa w roku ubiegłym rozwijała się pomyślnie. Towarzystwo utrzymywało z własnych środków jedną ochronkę wraz z ogródkiem oraz dwa ogródki. Oprócz tego zarząd Towarzystwa przystąpił do zorganizowania czwartego ogródka. W ochronce z opieki Towarzystwa korzysta przeszło 30 dziatwy, z ogródków w roku ubiegłym korzystało 200 - 250 dzieci. Nowy ogródek zapewni opiekę około 75-80 dzieciom. Zarówno ochronka, jak i ogródki dla dziatwy, cieszą się ogromnem powodzeniem. Zarząd Towarzystwa, dbając o zdrowie wychowywanej dziatwy, zorganizował w roku ubiegłym kolonje letnie dla 50 swych wychowanków. W ochronce i ogródkach starsze dzieci uczą się robótek ręcznych oraz uprawiają różne pożyteczne gry i zabawy. W dalszym ciągu zarząd w miarę możności starał się pomóc materjalnie osobom, niezdolnym już do pracy. W roku ubiegłym stale korzystało z pomocy Towarzystwa 20 osób. Dochód Towarzystwa w roku ubiegłym wynosił prawie 64.000 lt. Najpoważniejszym wydatkiem Towarzystwa było utrzymanie ochronki z ogródkiem - 29.583 lt., utrzymanie jednego ogródka - 5.876 lt. i drugiego - 5.794 lt., w reszcie koszta urządzenia kolonij letnich dla dzieci - przeszło 7.000 lt.

Po zatwierdzeniu działalności zarządu, wpłynęła pod obrady sprawa preliminarza budżetowego Towarzystwa na rok 1930. Budżet został zbilansowany na sumę 60.000 lt. Pozycje dochodów w nowym preliminarzu na rok bieżący są mniejwięcej te same, co i w roku ubiegłym. W rubryce wydatków figuruje 10.300 lt. na utrzymanie i urządzenie nowego ogródka oraz 1.560 lt. na wykupienie od zarządu miejskiego placu, na którym jest zbudowany lokal polskiej ochronki. Towarzystwu wypadnie wartość placu spłacić w ciągu 10-ciu lat, opłacająo przytem rocznie 6 % od sumy, pozostałej do zwrócenia magistratowi. Ponieważ przewidywane dochody Towarzystwa w roku bieżącym są cokolwiek mniejsze, niż w roku ubiegłym, preliminarz budżetowy Towarzystwa nie przewidywał wydatków na urządzenie letniska dla dzieci. W sprawie tej wywiązała się dłuższa dyskusja, w wyniku kórej zgromadzenie uchwaliło, że i w roku bieżącym należy urządzić letnisko dla dzieci, środki zaś na to postanowiono zebrać, apelując do ofiarności społeczeństwa.

Po uchwaleniu preliminarza budżetowego, przystąpiono do wyborów zarządu, w skład którego weszli: prezes - p.P.Mikulicz, wiceprezes - p.Stumbrewicz, członkowie - A.Korewa-Babiańska, Sawsienowiczowa, Piotrowska, Piotrowiczówna, Mikulicz, Stumbrewicz, Borysowicz, Wialbutt i Giżyński. Do komisji rewizyjnej obrano: ks.kanonika Lausa oraz pp. M.Babiańskiego i Szwejkowskiego. W ostatnim punkcie obrad, w wolnych wnioskach poruszono sprawę przyciągnięcia do udziału w pracach Towarzystwa zamożniejsze sfery ziemiaństwa.-

#### Doroczne zebranie Jezioroskiego Polskiego T-wa Drobnego Kredytu.

W dniu 16 marca w Jeziorosach odbyło się ogólne zebranie miejscowego polskiego Towarzystwa drobnego kredytu, na który przybyło zgórą 150 członków Towarzystwa. Po zreferowaniu działalności Towarzystwa za rok ubiegły przez radę, zarząd i komisję rewizyjną, zebranie po przedyskutowaniu referaty przyjęło i zatwierdziło. Sprawozdanie cyfrowo przedstawia się następująco: Towarzystwo w dniu zebrania liczyło 509 członków, z których zostało wykreślonych 14 zmarłych, 16 emigrantów i 13 - zapisanych do innych towarzystw kre-

dytowych. Obrót Towarzystwa za rok ubiegły wynosił 360.558 lt.73 ct. kapitał udziałowy - 16.412 lt., ilość wkładów - 30.735 lt.38 ct., ilość wydanych pożyczek - 108.692 lt.65 ct. Czystego zysku za rok ubiegły Towarzystwo ma 5.244 lt.38 ct., które ogólne zebranie postanowiło podzielić w sposób następujący: dywidendy - 7 %, członkom za udziały - 920 lt., kapitał rzerwowy - 100 lt., kapitał zapasowy - 3.290 lt., amortyzacja inwentarza - 126 lt.77 ct., gratyfikacji dla zarządu - 600 lt., do rozporządzenia rady i zarządu - 200 lt. i 7 lt. 21 ct. zapisano na rachunek dochodu roku bieżącego.

Władze wykonawcze wybrano w składzie następującym: rady prezes - p.Albin Makowski, ~~wiceprezes~~ członkowie - p.Ludwik Kielpsz i p.Wacław Szluzmont; do zarządu weszli pp. prezes Bolesław Burniewicz, skarbnik - Ludwik Samotyha, buchalter i sekretarz - Aleksander Budrowicz; do komisji rewizyjnej pp. Wnorowski, Matusewicz i Symonowicz.-

## Droczne zebranie kowieńskiego oddziału Polskiego Związku Ludzi Pracy.

W dniu 30 marca odbyło się w Kownie doroczne zebranie członków kowieńskiego oddziału polskiego Ziwzązku Ludzi Pracy. Ze sprawozdania wyjaśniło się, że początkowa działalność zarządu związku była skierowana na wyszukanie odpowiedniego lokalu dla związku, pozatem w miarę możności zarząd udzielał pożyczki dla niezamożnych rolników. Obecnie oddział posiada wygodny i przestronny lokal. Pragnąc chociaż częściowo pokryć wydatki na komorne, zarząd przystąpił do założenia w tym lokalu zakładów rzemieślniczych. Najpierw został założony zakład krawiecki, który jednak po pewnym czasie z powodu niepomyślnego rozwoju został zlikwidowany. Obecnie istnieje zakład stolarski i tapicersko-dekoracyjny. Zakład stolarski rozwija się pomyślnie i dochody z niego pokrywają prawie połowę wydatków, związanych z utrzymaniem lokalu związku. Działalność zakładu tapicersko-dekoracyjnego przedstawia się mniej pomyślnie z powodu braku w Kownie odpowiedniej klijenteli. Ze sprawozdania kasowego wyjaśniło się, iż w okresie sprawozdawczym związek miał 9.066 lt.92 ct. wpływu i 8.908 lt. 35 ct. wydatków.

Po sprawozdaniu kasowem i odczytaniu protokułu komisji rewizyjnej wywiązała się dyskusja, w wyniku której członkowie zarządu udzielili dodatkowych informacyj o działalności związku. Od czasu jego założenia ilość członków z kilkudziesięciu wzrosła do 322, przyczem w roku ubiegłym przybyło 47 członków. Działalność Związku w dziedzinie ekonomicznej poza utrzymywaniem wyżej wspomnianych warsztatów, sprowadzała się również do popierania kooperacji i pośrednictwa w wyszukiwaniu pracy swym członkom. Działalność Związku w dziedzinie pośrednictwa pracy wzrasta, bowiem w okresie sprawozdawczym związek dostarczył pracy: w Kownie 12 członkom i na prowincji - 17-stu. Pozatem już od dwóch przeszło lat istnieje przy związku sekcja dramatyczna. Składając się początkowo z sześciu tylko osób liczy ona obecnie 30 amatorów, wśród których znajduje się kilka lepszych sił. Sekcja dramatyczna urządza przeszło 10 przedstawień rocznie. Członkowie sekcji pracują zupełnie bezinteresownie i od czasu jej założenia wnieśli do kasy Związku zgórą 2.000 lt., jako dochód z przedstawień. Obok sekcji teatralnej, przy związku istnieje chór, składający się przeważnie ze śpiewaków-fachowców. Oprócz przedstawień, Związek urządza również wieczornice, zabawy i sobótki.

Po tych wyjaśnieniach i zatwierdzeniu sprawozdania zarządu i protokułu komisji rewizyjnej oraz przyjęciu preliminarza budżetowego na rok 1930, przystąpiono do wyborów organów Związku, w wyniku których do zarządu weszli pp.: L.Mikuczewski, R.Szczęsny, L.Hryncewicz, K.Sosnowski i J.Lekstutowicz, jako członkowie oraz pp.: Giżyński, Hanussowski i Drozdowski jako kandydaci. Do komisji rewizyjnej obrano pp.: Syrunowicza, Swiderskiego i Ukińskiego; jako kandydaci, do komisji rewizyjnej weszli pp.: Wróblewski i Dobrowolski.-